

OPRAVDOVÝ
KREŠTĀN
 POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.
 LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

<i>Predplatná cena:</i>		Vychodí každú nedel' u.	<i>Redakcia a vydavateľstvo:</i> V Budapešti, VI. okr., Aradi-utca 14.
Na celý rok	2 zl. — kr.	Zodpovedný redaktor a vydavateľ:	Sem sa majú posielat predplatky a dopisy. Nevyplatené listy sa neprijímajú.
Na pol roka	1 „ — „	VIKTOR HORNYÁNSZKY.	
Na štvrt roka	— 50 „		
Jednotlivé číslo 3 kr.			

Prvý október.

Potlačovanie národností.

Na poučenie tým národnostným prepiatcom, ktorí každodenne od rana do večera zvykli čítať levity o potlačení na území sväto-stefanskej koruny bývajúcich národností, v krátkosti podávame zpravu o tom, ako zachádzajú v Nemecku s Poliakmi.

V Pozňansku, v poľskej provincii privtelenej k Nemecku, polícia odsúdila niekoľko chlapcov a zien, lebo viac školopovinných dietok učili poľskej reči. Vyučovanie poľskej reči zo školy už vyššej mládeže bolo dosiaľ dovolené, polícia ale najnovšie aj toto zakázala. Poľský čítací ženský spolok dal vyučovať od nemeckých, diplomovaných učiteliek odrahlé dievčence písaniu a čítaniu v poľštine, v tomto vidí ale pozňanský policajný predstavený udržiavanie nedovolennej školy a aj toto zakázal. V brombergskom okrese niekoľko 13—14ročných chlapcov učilo svojich mladších bratov poľsky čítať; polícia rodičov týchto chlapcov pod pokutou trestu prinútila, aby toto vyučovanie zabránili. Po čas letnej zábavy, majálesu niekoľko priemyselných spolkov rozdávalo poľské knihy čo odmenu, polícia prehliadala domy týchto spolkov a shabala všetky poľské knihy. Je pravda, že im ich pozdejšie nazad dala.

Následkom tohoto policajného pokračovania je, že Poliaci v Pozňansku ani len muknúť nesmú po poľsky. Poľsky učí sa nenie slobodno, a ešte prísnejšie je zakázané vyučovať poľsky. Polícia vodrie sa aj do najužších rodinných kruhov a pod dozorom drží aj deti.

Toto píše najnovšie jeden berlínsky časopis jako celkom prirodzenú vec.

Nemcom je toto možno celkom prirodzenou vecou, pre nás Slovákov je ale zpráva táto neslýchanou novotou. Neslýchanou je zpráva táto pre nás preto, lebo my Slováci nielen že v pomere k tomuto prenasledovaniu Poliakov v Nemecku nevieme nič o potlačení, ba práve naopak požívame také práva, jaké uhorský štát v medziach jednoty štátu len dovolí môže tu obydlenným inojazyčným občanom vlasti.

Keď stav náš porovnáme s menovanými Poliakmi, ktorí predsa bývajú na území vysokovzdelaného Nemecka, tak musíme hlbokú vľaku vzdáť Všemohúcemu, že sme nie poddanými Nemecka. Čo slobodní občania slobodomyselného Uhorska, slobodne užívame svoju slovenskú materinskú reč predovšetkým v cirkvi. Všetky vierovyznania vydržiavajú služby Božie v tej reči, ktorú hovorí prevažná väčšina tamojšieho obyvateľstva. V krajoch Slováckmi obydlených v domoch Pána zneje slovenská reč; kde bývajú Rumuni, tam chvália Všemohúceho v rumunskej reči; Srbi prosia Ho-

spodina srbsky a Nemci vydržiavajú svoje služby Božie v nemeckej reči. Jedným slovom všetky národnosti chvália Pána Boha v svojej materinskej reči.

Podme z kostola do školy. Čo vidíme tu? To samé čo v chrámoch Božích! Dietky vyučujú učiteľ v ich materinskej reči, rozdáva im v materinskej reči písané slabikáre, priučuje ich vedomostiam v srozumiteľnej im reči otcovskej.

A v každodennom živote či snád nevidíme to samé, čo v chrámoch a v školách. To samé shliadame aj tu. Keď kto nezná úradnú štátnu reč, kráľovské súdy mu za to len tak prislúžia pravdu, jako keby bol žalobu svoju, alebo obranu svoju predniesol v štátnej reči. Jestli že niekto má robotu s vysokými ministerstvami, aj ta sa môže uchádzať v svojej materinskej reči. Nikto nenie vstave ani len jedon prípad udat, žeby niektoré ministerstvo bolo odvrhlo daktorú prosbu písanú v slovenskej, rumunskej, srbskej alebo nemeckej reči, alebo žeby zato bolo snád niekomu výčitky robilo, prečo nepíše v štátnej uhorskej reči.

Nuž ale na toto môže niekto odpovedať, že štát uhorský preto povoľuje užívanie materinskej reči v chrámoch, v školách, pri súdoch a pri administratívnych vrchnostach, lebo to vyžadujú nielen duševné ale často aj hmotné záujmy obyvateľov. Dobré, dajme tomu, že je tak, prečo ale dovoľuje uhorský štát vydávanie rozličných časopisov v tých rečiach, ktoré hovoria v Uhorsku obydlené národnosti? Prečo dovoľuje uhorský štát, že časopisy tieto smele píšú práve proti tomu uhorskému štátu, ktorý im túto slobodu poskytuje? Či snád aj toto vyžadujú duševné a hmotné záujmy obyvateľov? Nie, štát uhorský dáva túto slobodu všetkým národnostiam len preto, *lebo slobodu miluje* a chce každého jedného občana svojho tejto slobody účastným spraviť.

Kto neni slepý, vidí, že, nepripomenúc iné, len v slovenskej reči vychodí vyše 20 rozličných časopisov. Medzi týmito časopismi nachodia sa aj také, ktorých redaktori boli už opätovne zavretí pre poburovanie proti národnostiam a konfessiam. Ozaj čoby sa stalo v Nemecku s takým cudzorečovým časopisom, ktorý by sa opovážil búriť proti celistvosti Nemecka. Tamojšie vrchnosti by ho hneď a hneď umrtvily. A čo sa deje v Uhorsku s takýmto časopisom? Pisateľ článku odsedí si kratší dlhší žalárny trest a časopis vychodí ďalej, a ďalej smele a odvážlive poburuje proti celistvosti štátu a uhorského národa.

Predstavme si len, že jako by vyzeralo v Uhorsku, keby tak daktorej vláde zišlo na rozum,

a z Nemecka si vzala príklad, jakú národnostnú politiku má prevádzať. V tom okamihu by zanikly všetky ponosy o prenasledovaní a potláčaní národností, lebo by ihneď zanikly všetky časopisy, ktoré by mohli tie údajné ponosy uverejňovať. Vtedy by sa v Uhorsku to samé dialo, čo sa deje v Rusku, v tom panslávmi tak zvelebovanom štáte. Tam totižto zakázaly ďalšie vychádzanie tých vo švédskej a fínskej reči vychodivších časopisov, ktoré bojovaly za právo Finov a odsudzovaly porušenie inojazyčných obyvateľov. Alebo keby sa u nás to dialo, čo sa deje v Česku, v tejto krajinke, kam sa zraky panslávmov obracajú jako k zaslúbenej zemi, jako by sme asi vyzerali? Tam totižto Češi jednoducho ubijú Nemcov, ktorí sú tak opovážliví a tvrdia, že česká reč není úradnou rečou Česka. Keby sa aj u nás tak pokračovalo, tak by sväto-martinskí páni a s nimi rovnako smýšľajúci ich druhovia, dostali každodenne výprask. Ponevác ale v Uhorsku panuje sloboda, liberalismus, ani len jedon jediný vlas na hlave sa im neskriví.

Nejdeme uvádzať ďalšie príklady toho, jak liberálne smýšľa uhorská vláda s národnosťami obydlenými na území sväto-štefanskej koruny. Jediné čo na vzájom za poskytnutú slobodu požaduje, je: úprimná láska k vlasti, uznanie nerozdielnej celistvosti uhorského štátu a uhorského národa. A predsa aj toto sa zdá národnostným prepíatcom primného. Oni by radi miesto národnostného uhorského štátu na národnostné okresy podelené Uhorsko; miesto jednotného uhorského národa, spolok národností, ktoré by mali svoju úradnú reč, svojich národnostných úradníkov, svoju zvláštnu krajinskú zástavu atď. Jedným slovom chceli by z dneskajšieho jednotného Uhorska spraviť: Slovensko, Rumunsko, Srbsko, Horvatsko, Nemecko, ba veľkodušne dovolia, aby bolo aj Maďarsko.

A keď vláda stíha tieto vlastizradné, nebezpečné snahy národnostných agitátorov, nuž tým — vraj — potláča národnosti. — Toto tvrdenie ich ale veru bože nikto neuverí, ba aj sami sú presvedčení o nepravde toho, čo tvrdia.

Z tohoto všetkého vysvitá, že chýry o potláčaní národností v Uhorsku sú len zlomyselné tláchaniny a že v žiadnom štáte v Európe nepoživajú národnosti takú slobodu, jako v Uhorsku a preto ešte raz hovoríme, že my Slováci môžeme skutočne vďaka vzdávať Všemohúcemu že upíme pod jarmom uhorským (?), kde sme si od tisíc liet zachovali svoju materinskú reč a rodičovské zvyky.

Slovo k rodákam.

Koho Pán Boh pokárat, no aj nakárat chce, tomu odoberie rozum. Táto starodávna pravda dokazuje sa aj na ľudároch. Veď sotva je možno predstaviť si podivnejšie a smiešnejšie postavenie, ako je to, v ktorom sa nadutí ľudári dnes nachodia. Často sme spomínali a aj dokázali, že slová, reči a sľuby ľudárov nemožno a neslobodno je vážne ponímať a týmže bárs akú malú, vieru dať: lebo u ľudárov má každá výpoveď svoj účel každý sľub a ohlas je jedine prostriedok k agitácii.

Tieto naše tvrdenia teraz už sami ľudári dokazujú. Robia to zvlášte oné zjavy a výjavy, ktoré sa medzi ľudárskym ablegátom Mikulášom Lepsényim a jeho spolubratmi, ostatnými to ľudárskymi zastupiteľmi v «ľudových» časopisoch verejne a ku všeobecnej zábave odohrávajú. Predmetom oných, ozaj poučných a tak povšimnutia hodných výjavov je tých 29 punktov, ktoré Mikuláš Lepsényi v celku a v čiastkach za doplnený a úplný program «ľudovej (?) strany» vystavuje a natíska, a na základe ktorých on novú, opravdovú, reformovanú «ľudovú stranu» okolo svojej vážnej (?) osoby chce utvoriť.

Nedržíme za potrebné o otázných 29. punktach obsirnejšie pojednávať, veď známe sú ony ešte čitateľom našim z oných čias, keď im ich ľudári natískali a podpisovať dali.

Známo je totiž každému, — veď sa to verejne dialo, a preto pravdomluvní (?) kresťanskí (?) ľudári to teraz darmo a marne upierajú, — že ústredná správa dala vytlačiť petície, prosbopisy na snem, v ktorých oných 29 bodov bolo obsažené. Prosbopisy tieto ľudárski ablegáti sami roznášali po obciach a okresoch volebných. Sami navádzali ľud, a navádzať ho dali svojim kortošom, aby takové podpisoval. Prvý takýto prosbopis dňa 17. októbra minulého roku bol snemovni predostretý, v ktorom veľký počet voličov žiada prevedenie a uskutočnenie požiadavôk v 29 tých punktach obsažených.

Takýchto prosbopisov došlo na snem po dnes *dvestošesťdesiatšesť* na jednakých tlačných formuláčoch, všetko z okresov ľudárskych ablegátov. Z týchto prosieb predostrel snemu opät Ján Molnár 23, Štefan Rakovsky 11, Jozef Farkas 11, Fraňo Buzáth 9, Karol Kálmán 8 a ostatní tiež viacmenej tak že niet ani jedného ľudára, ktorý by nebol snemovni podobnú prosbu predostrel.

Nuž tedy, napriek všetkému hromženiu ľudárov, arciludár a preslulý agitátor Lepsényi s úplným právom mohol si myslieť, že tieto nimi zostavené, ľudu k podpisovaniu posielané a snemu predostierané požiadavky sú v prvom rade ich vlastnými požiadavkami. A ponevác sa v nich mnoho takého nachodí, čo bárs aj nedá sa usku-

točníf, ale pospolitosti príjemným a žiadúcny m by bolo, — on aby lepšie agitovať a ľud za nosom vodíť mohol, týchto 29 punktov za doplnený program ľudársky vystavil.

Teraz každý rozvažný človek by už bol očakával, že sa celý 15-členový ľudársky tábor k novému vodcovi Lepsényimu pripojí, lebo hľa tento má 29 kanónov a doterajší vodcovia Zichy s Molnárom iba planých 14, z ktorých len jeden, menom: «Revisia» i to plano hučí, ale nestrieľa. No nestalo sa tak. Lepsényi žiada všeobecné volebné právo, Zichymu ale i doterajší počet voličov zdá sa byť priveľký; Mikuláš Lepsényi požaduje pre chudobu isté bezdaňové minimum, čoho následok by len ten mohol byť, že by boháči a magnáti pomerne väčšiu daň boli povinní platiť, no a na toto ani radodajný a bezžistný gróf Ferdinand Zichy, ani gavaliersky gróf Mikuláš Móríc Esterházy pristat' nemôžu, ba ani len opát Ján Molnár, lebo veď by im potom na kortesácky menej «šupákov» zostalo.

Nerovvažujúcej a ľahkovernej pospolitosti sa pravda zväčšené požiadavky lepšie páca, ale ľudárskym ablegátom bližší sú grófi Zichy a Esterházy ako veškerý ľud a preto títo teraz odtaja všetku minulosť, odmrštia Lepsényiho a pripoja sa k veľmožom. Ľudová strana stane sa magnátskou a ľudárom zostal iba Lepsényi.

No nie 14 alebo 29 punktov je závažným a rozhodujúcim pri posúdení ľudárov, ale celá ich politika, ktorá ničím iným nenie, ako klamaním a mámením ľudu. Nabrali oni všetci do tých svojich programov, čo sa len smestíť môže. Sľubovali bohatému panstvu, chudobnému rovnosť v panstve, katolíkom vládu a cirkevnú nadvládu, inovercom úplnú rovnoprávnosť; hegemoniu rodu a kmenu maďarskému a národnosťam, ktoré v protivu postavili maďarstvu, tiež viac ako slobodu — tedy panovanie. Takto huckali vierovyznania a národnosti jedny proti druhým; rušili národnú jednotu a náboženský pokoj, a na sneme okrem zníženia pozemkovej dane jedine a výlučne za revíziu cirkevno-politických zákonov bojovali. Že ich sľuby neviažu, sami to už vyznávajú, lebo veď hovoria v «osvedčeniach» svojich, že *bárs aj oni čo ablegáti predostreli snemu oné prosby, ktoré ako známo, sami zostavili, vytlačíť dali, rozniesli a rozposlali i podpisami zaopatřili, že punktá tie v prosbách obsažené oni nikdy za dobré neuznávali, ba mnohé vždy vraj zavrhovali.*

Ako že sa už teraz ukázu na oči tomu ľudu, ktorý tak behom celého roka šialili a klamali?

Kto takéto počínania opovází sa pomenovať kresťanskými, toho len ľutovať možno.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Zahájenie snemu. V štvrtok budú vydržiavať obidve snemovne prvé zasadnutie po dlhých letných vakáciách. Prvým predmetom zasadnutia bude prečítanie kráľovského reškrípu, ktorým sa zahájenie snemu určuje na 28-ho septembra; nato sa ustáli pracovný poriadok budúceho zasadnutia.

Toto prvé zasadnutie bude v snemovni magnátov celkom hladké, tam sa totižto po prečítaní kráľovského reškrípu magnáti v tichosti rozídu. O moc živšie bude v snemovni vyslancov, kde sa chystajú vládu v dvoch záležitostiach hneď v prvý deň interpellovať. Prvá interpellácia chystá sa v otázke politického rozpoloženia v Rakúsku. Ministerský predseda avšak — jako chyrovať — chce predísť túto interpelláciu asice tým spôsobom, že sa vtedy keď bude navrhovať, čo má snemovňa najprv robiť, zmieni sa aj o rakúskych pomeroch. Nemýlime sa, keď myslíme, že ministerský predseda Széll ubezpečí snem, že je výhľad, že sa terajšie zamotané politické rozpoloženie v Rakúsku vyčistí a že je nádej, že v Rakúsku zákonnou cestou budú zvolení členovia delegácií.

Nevyhne ale interpellácii v záležitosti prenesenia Hentziho sochy. Kossuthovská strana totižto hneď v prvý deň bude buď interpellovať vládu v tejto záležitosti, alebo ju donesie do reči pred denným poriadkom, tak že budú môcť o nej viacerí hovoriť. Ačkoľvek bude Kossuthovská strana v záležitosti Hentziho vládu ostro napádať, predsa je nádej, že dišputa nebude veľmi dlho trvať a že sa počas dišputy nebudú škandále diať.

Reforma priamych daní. Veľmi príjemný chýr došiel z ministerstva financií. V sobotu totižto začala sa porada pod predsedníctvom finančného ministra Lukácsa, na ktorej pretriasali otázku reformy priamych daní. Je svrchovaný čas, aby sa už raz pristúpilo k reforme týchto daní, ichž reformovanie žiada si celé obecnstvo už od 24 rokov, od tej doby totižto, keď boly dane tieto do života uvedené. Potreby reformovania priamych daní hlásal bol po prvý raz bývalý finančný minister a ministerský predseda Wekerle, ktorý mienil reformu priamych daní previesť v súvisi s obecnými prírážkami. Od tých čias minulo už päť rokov a behom tohoto času vláda sbierala len štatistické dáta, vyžadujúce sa k zdarnému prevedeniu reformy.

Teraz už má vláda pohromade všetky štatistické dáta a tak sa môže už raz prichytiť k skutočnej reforme. Pravdepodobné je, že finančný minister návrh zákona o reforme priamych daní zadá ešte behom tohoto roku.

Súčasne s reformou daní chce finančný minister previesť aj reformu okolo spravovania daní. Asice chce sjednodušiť vyvrhnutie, splácanie a exekovanie daní, a chce spravovanie daní spraviť lacnejším, aby stránky nemaly žiadne zbytočné výdavky ani v tom páde, jak sú pre daň exekované.

Vyznačení ministri. Jeho veličenstvo vymenoval ministra obchodu Alexandra Hegedüsa a ministra pravosúdia Alexandra Plószu za skutočných vnútorných tajných radeov. Menovaní ministri pomerne len krátky čas zastupujú svoje vysoké úrady a tak vyznačenie kráľovské musí byť považované za znak zvláštnej spokojnosti s dosavadným ich účinkovaním.

Ministerský predseda Széll vo Viedni. Ministerský predseda Széll bol v pondelok vo Viedni, kde ho kráľ prijal na výsluchu. Széll podal kráľovi zprávu o tom, s čím sa bude uhorský snem najbližšie zaoberať. Po výsluchu radil sa Széll so spoločným ministrom zahraničia grófom Goluchovským a spoločným ministrom financií Kállaym v záležitosti politického rozpoloženia v Rakúsku.

V záujme malého priemyslu. Minister obchodu Alexander Hegedüs aj najnovšie spravil mnoho užitočného v prospech malého priemyslu. Jako vieme, najväčšou chybou malých priemyselníkov je, že nemajú dostatočný kapitál a že sú nie vstave s mašinami pracovať. K zaopatreniu kapitálu slúži združovanie sa a minister zasiela priemyselníkom nielen k združovaniu povzbudzujúce príписы, lež ich aj skutkami podporuje.

Za prvé nariadil, že všetky štátom podporované malo-priemyselné družstvá povinné sú za riadnych členov vstúpiť do centrum krajinského družstva, aby sa takto umožnilo riadne kontrolovanie takýchto družstiev, za druhé odrazu založil deväť takých malých družstiev, vlastne spravil ich životaschopnými, postarajú sa o to, aby mali skutočne potrebný kapitál. Minister nezostal na pol ceste, nerozdával almužny jednotlivým družstvám, lež im udelil značný, viac tisíc zlatých obnášajúci kapitál.

Nie menej vážny je aj ten skutok ministra, že dá zväčšiť budovu budapeštianskeho technického priemyselného museuma; na zväčšenie budovy povolil 250 tisíc zlatých. Toto zväčšenie budovy má to za cieľ, aby technický vývin malého priemyslu mal krajinský stred; tu vyrobujú a ukážu všetky do oboru malého priemyslu patriace stroje a nástroje, jedným slovom, čo sa dá v záujme technického vývinu malého priemyslu spraviť, to všetko spraví tento ústav.

Teraz je ale jednou hlavnou chybou malého priemyslu, že niet zodpovedných dielní, a tie čo sú, sú veľmi drahé. Minister Hegedüs za príkladom veľkých cudzozemských miest chce zariadiť *ústredné robotnícke dielne* a už aj započal s jednou tunajšou bankou vyjednávať, aby táže na próbu postavila jednu ústrednú robotnícku dielňu. Jestli že sa toto vydarí, tak to bude mať veľmi vážne následky, lebo tak príjdu malí priemyselníci lacnejšie nielen k zodpovedným a zdravým dielňam, než čo ich stoja dneskajšie zlé a nezdravé dielne, lež tam dostanú čo možno najlacnejšie aj elektrickú silu, ba dostanú do prenájmu aj pracovné stroje, tak že nebudú nútení svoj malý kapitál vbiť do strojov.

Konečne musíme ešte niečo pripomenúť. Minister obchodu vymohol od spoločného ministra armády, že od

týchto čias tú štvrtinu remenárskej práce pre vojsko, ktorú majú lífrovat malí priemyselníci, nepodelí minister vojska, lež minister obchodu. Túto prácu prevzal minister obchodu na seba len preto, aby aj týmto spôsobom napomohol malý priemysel.

Z Rakúska. Gróf Thun ministerský predseda vydržoval s ministrami v sobotu poradu a na tej sa ushodli, že sa poďakujú. Ministerský predseda oznámil kráľovi poďakovanie v nedeľu. Kráľ dosiaľ neprepustil terajšiu vládu, prepustenie stane sa odrazu s vymenovaním novej. Jako chyrovať, kráľ poveril najsamprv knieža Lichtensteina, aby zostavil novú vládu. Knieža Lichtenstein dlhší čas vyjednával so stránkami, nabliadol avšak, že neni vstave v terajších okolnostach takú vládu zostaviť, ktorá by sa bola vstave dlhší čas udržať a preto oznámil kráľovi, že poverenie neprijíma.

Tak sa zdá, že nová vláda bude tak zvaná úradnícka, to jest taká, v ktorej za ministrov budú vymenovaní terajší hlavní úradníci v patričných ministerstvách. Ministerským predsedom bude pravdepodobne buď barón Chlumecky, buď barón Gautsch.

Úlohou novej vlády bude predovšetkým parlamentárne stránky natoľko zmieriť, aby snem mohol riadne úlohe svojej zodpovedať. Nemci sa len tak utíšia, jak vláda nazad ztiahne rečové nariadenie. Toto vláda aj vďačne spraví, lenže si tým rozhnevá natoľko Čechov že zase tí budú obštrukovať a tak snem bude zase len práce neschopným. Nová vláda hľadá tedy podmienky, pod jakými privolia aj Češi k ztiahnutiu rečového nariadenia. Podmienky tieto sú isté výhody, ktoré vláda musí dať Čechom, aby privolili k ztiahnutiu rečového nariadenia.

Z Francúzska. Dreyfusovská záležitosť je už úplne vybavená a snáď aj na veky pochovaná. Vláda omilostila Dreyfusa, ktorý sa teraz už baví v kruhu svojej rodiny.

Zo Srbska. V Belehrade už dokončili trestné pokračovanie proti Jurovi Knezevičovi, ktorý bol na ulici strelil na kráľa Milana. Súd odsúdil útočníka na smrť gufou, trestný výrok bol hneď na ňom aj prevedený. Okrem útočníka odsúdil súd aj viac popredných radikalistov, medzi ktorými sa nachádzajú aj dvaja bývalí ministri. Kráľ omilostil len Pašiča, radcu radikalistov, ostatní ale nastúpili žalár.

DOPIŠY.

Zázrivá, koncom septembra, 1899.

Veľactený Pán Redaktor!

V minulom mojom dopise som písal, že sme už započali žatvu; dnes veru tiež len to môžem písať, lebo sotva sme v polovici. Dážď prší vždy, na poli nemožno robiť; ľudia ale pracujú aj v daždi, žeby aspoň zožať mohli, lebo jak sa povetrie niečo neoteplí, o pár dní

môžeme čakať druhý sňah, ktorý ale už aj zbožia na poli nám prikryje. Mládze a druhé čateliny sú tiež ešte neskosené. Nuž jako že sa potom môže mať dajako ten náš biedny ľud, keď to málo, čo Pán Boh požehnal, ide na poli zhnúť. Zrno v snopoch a v kopách vyrastá, a není výhľadu, žeby sa vybralo na stály, pekný čas, žeby snopy obsehnúť mohli. Pri peknom počasi potrebujeme aspoň dva týždne ku skoseniu všetkého zbožia; — no a prejde Všetech Svätých kým prekopeme švábky, lebo vykopať niet čo.

Není div, že náš ľud potom upáda, keď čo jeden rok je planší; strednému gazdovi u nás sa nikdy neurodí toľko, žeby mu bolo do roka dosť na výživu. Musí teda dokupovať vždy. Keď potom nasledujú plané časy tak, že zarobiť nemožno ist, musí robiť dlžoby, aby sa mohol zaodievať a dane vyplatiť. Takto potom zo pár neúrodných rokov prinesie gazdu na žobrátku palicu.

O našich ľuďoch je rozchýrené, že pijú. Je pravda; ale to je celý jeho pôžitok, lebo ani sa nechová dobre, strovu nemastnú, suchú užívajú; — švábka a kapusta je hlavný potravný článok, a najdú sa chudobní, ktorí nielen nemastnô, lež aj neslanô jedlo užívajú.

Teraz zas bieda nám je už v ceste. — Bože nám len pomáhaj, lebo krem živnosti máme výdavky na komasáciu, na núdznu požičku mosty robiť, čo voda pobrala. Nuž s čobo že sa toto všetko vyplatí! Dolniaci berú to s úrody a mi sotva máme z čoho žiť.

S úctou *Fr. Zeus Ludomil.*

Malé Bierovce, dňa 24. sept.

Veľactený Pán Redaktor!

V terajšom čase, keď politika na sneme odpočíva, tak že sa ľudári nemajú s kým a prečo dohadovať, nahrádzajú to tým, že urážajú v časopisoch nielen ľudí vo

všeliakých úradoch postavených, lež aj nás dopisovateľov! Takýchto urážlivých dopisov som už viac v tomto roku čítal, ktoré ma vždycky nahnevaly, lebo nemám horšieho jako to, keď mám počuť, že jako ľud jeden z druhého posmech robí a jeden druhého všelijakými urážlivými slovami uráža! Nuž ale keď sa to mojej osoby netýkalo, nezáležalo mi na tom tak mnoho. Len sa urážajte, pomyslel som si, však príde čas, že sa prestanete. A tak to trvalo až do teraz.

Dnes som práve jakýsi nie v svojej koži, hlava ma čosi boľí, tak som si umienil celý deň doma zostať. Nuž ale mi to nedalo pokoja, šiel som, aby sa mi reku čas ukrátil, aspoň na kolky sa zahrať. Tu ma hneď privítal jeden môj priateľ s tým, že: Ale ťa vraj vyrichtoval... Mňa, čože mňa kto richtoval, odpovedal som mu. Nuž v „Kresfane“ vofakto z Adamoviec ťa opisal. S tým mi podával najnovšie číslo „Kreštana“, prečítaj si dopisy!

Bol som veru veľmi zvedavý vedeť, čo je to tam. Čítam dopis z Adamoviec. Z počiatku ho nebolo hodno ani čítať, lebo tam spomínal samé také veci, ktoré ani moj pradedo nepamätal, že by byly Adamovce a Malé Bierovce dve obce a že by byly niekedy tam dvaja rychtári bývali. Ďalej opisuje ten pod menom „Ľudár“ skrývajúci sa dopisovateľ, že ja som v mojom poslednom dopise robil posmech z ľudového shromaždenia, ktoré malo sa vydržiavať v Novom Meste nad Váhom. No ja v mojej osobe sa aspoň necítim byť žiadnym posmeškárom, ale ma predsa nič tak neurazilo, jako to, že mi tam udal moje vlastné meno! Ďalej píše, že aby mi tak Boh pomáhal... No ja veru si ani inšie od Pána Boha nežiadam, jako to, že by mi len pomáhal... Ja mu na to iné nemôžem odpovedať, jako to, aby mu tiež Pán Boh pomáhal!

S Bohom *Gustav B. Pravdomil.*

Ludársky trh.

Šestnásť šiatrov na námestí stojí,
V každom usmievavý — predavač;
No priblížiť kupec k nim sa bojí:
Každý je len divák, postavač.

Ako by nie? — Veď miesto tovaru
Nevidí tam nič, len nápisy — —
Kupec núka, — ale nemá zdaru:
Kúpa od tovaru závisí.

Nápisy sú, — pravda, — skvelé, ľúbe;
Je v nich, čo len srdce žiada si:
Moc i vláda, blaho, rozkoš — v sľube:
Všeobecnej túžby ohlasy.

Ponúkajú uníženie daní,
Výsady i právo; — (pre seba);
No dnes taja, čo sľúbili vlani:
Veď sprostákom pravdy netreba.

Predavači, — bárs kupcov nemajú,
V ponúkaní nie sú priskúpi;
Že snáď pride, — tomu sa ufajú,
Predsa hlúpy, čo i to kúpi.

Hospodárske prednášky.

Ani najzatejší nepriateľ Uhorska nemôže povedať, že v našom poľnohospodárskom živote nebadáť v najnovšom čase istý pokrok. Minister orby stále má na starosti, aby sa stav poľných hospodárov polepšil, aby sa vzdelávali, napredovali a všetky výdobytky, dosiahnuté na poli hospodárstva vo svoj prospech obracali. Máme dobré poľnohospodárske školy jak vyššie tak nižšie a rozličné inštitúcie v záujme hospodárov; vláda zariaďuje vzorné gazdovstvá, dáva na plemeno dobrý statok z výtečnej fajty, vysiela poľnohospodárskych učiteľov vydržiavať prednášky, slovom zo strany vlády urobené je a robí sa stále všetko možné, aby sa stav poľných hospodárov polepšil, povzniesol.

A čo vidíme? Výsledky pekných inštitúcií a poriadkov badať len na jednotlivých miestach. Sú kraje v našej vlasti, ktorých hospodári pochopujú ducha času a chytajú sa pomocnej ruky vlády. Na prvý okamih spozorujeme, že tu obyvateľstvo gazduje dľa spôsobov, ktorými hospodár docielí lacnejšiu a lepšiu úrodu; gazdovské riady má nové, zodpovedajúce požiadavkám moderného hospodárenia, statok pekný, čistý, zahrady a medze vysadené ovocnými stromami. Oko pozorovateľa sa poteší, keď vidí takýto pekný pokrok poľného hospodárstva.

Ale, bohužiaľ, sú kraje, a takýchto je zaiste viac, kde o pokroku poľného hospodárstva ani znaku, tak že keď človek, ktorý žijúc na vidieku, ktorého gazdovia pokračujú s duchom času, príde do daktorej hornouhorskej stolice pod Tatrami, skoro až ustrnie nad zaostalosťou hospodárenia v týchto krajoch. Ovšemže ani na um nám neprichodí prirovnávať hornouhorského gazdu s dolnozemskej už pre samú polohu a úrodnosť pôdy, ale berúc pomerne ich stav, vidíme obrovský rozdiel. Na mnohých našich hornouhorských stranách gazduje sa dnes práve tak, ako sa gazdovalo pred 30—40 rokami, nejakého vynálezu pre múdrejšie gazdovanie tu vôbec neupotrebia. Ale akože hovoriť tu o vynálezoch, keď ešte ani len o výhode železného pluha sa nepresvedčili a nehľadeli si ho zaopatriť.

Nuž je to veru nanajvýš zarmucujúce a bolí nás to tým viac, že práve slovenskí gazdovia tvoria najväčšiu časť tých gazdov, ktorí stále a stále zaostávajú na poli pokroku v hospodárstve.

Rozumie sa samo sebou, že prirodzeným následkom tohto zaostávania je hmotný úpadok. V tomto ohľade má sa vec s poľným hospodárom práve tak, ako s priemyselníkom. Jakokoľvek na pr. taký krajčír, ktorý nedržiac krok s módou nevie ušit' cieľuprimeraný odev, vyjde čosi kamsi na mizinu, tak i hospodár, ktorý nevie pestovať zbožie najlepšie hľadané kupcami, klesá, zadlžuje sa, až konečne vyjde na bubon. Je pravda, že priemyselník mal príležitosť vzdelat' sa vo svojom obore po čas vandrovky, lebo zajdúc do veľkých miest, videl nové výdobytky patriace do kruhu jeho priemyslu; s gazdom však je to ináč. Suhaj skončiac obecné školy, zostal

doma pri otcovi gazdovať a dnes sa tak trápi s dreveným pluhom ako jeho pradedo. Vidieť väčšie, moderne ariadené hospodárstvo príležitosti nemal, lebo od sídla svojej stolice sotva bol kedy ďalej. Avšak teraz i tomuto je odpomoženo. Minister orby tým cieľom sriadil po horných stoliciach vzorné gazdovstvá, aby sa gazdovia na vlastné oči presvedčili o výhodnosti novovynalezených strojov a moderného gazdovania a zároveň vysiela gazdovských učiteľov, ktorí v svojich pekných prednáškach oboznamujú gazdov so spôsobami, jako možno čím najvýnosnejšie gazdovať. Týmto sú teda podmienky vývinu poľného hospodárstva zabezpečené, ale samý vývin skoro ani nebadáť.

V čom leží teda príčina tohoto zakliateho stavu, ktorý každého opravdového ľudomila nanajvýš zarmucuje? Sotva sa mýlime, keď na túto otázku odpovieme tým, že príčinou toho všetkého sú: *lahostajnosť a nevšímavosť samých gazdov*. Keď si naši gazdovia i obzrú vzorné gazdovstvo, keď i vyslúchnu prednášku ale potom — česť malým výnimkám! — zajdu do krémy, vypijú si decovku dve a vzorné hospodárstvo môže zostať pre nich vzorným hospodárstvom dokedykoľvek a hospodársky učiteľ môže si plúca vyhovoriť pri prednáškach, účinku draho založeného vzorného hospodárstva a výsledku pekných prednášok hospodárskych učiteľov nevidíš nikde. Veru je to smutné!

Nič nenie ťažšieho ako prelomiť lahostajnosť a nevšímavosť ľudu. No i ku tejto ťažkej práci treba sa už pribrať tým šľachetným ľuďom, ktorí pozdvihnutie hospodárstva na srdci nosia. Počiatky, ktoré sme videli v tomto smere lanského roku, sú mnohosľubné.

Nastáva zima, doba, v ktorej poľní hospodári majú najviac slobodného času, ktorý nemilobohu premrhať bolo by hriechom. Hospodárske spolky horných stolíc nech sa postarajú o ľudí, ktorí by držali po obciach stolice prednášky o výhodách pri poľnom hospodárení a ľudemilovia nech sa zas postarajú, aby tie prednášky čím viac gazdov poslúchalo. Minulej zimy po nitrianskej, trenčianskej, lipoťskej, zvolenskej stolici vydržiavané prednášky o poľnom hospodárstve poslúchalo už mnoho hospodárov, ďalším vydržiavaním prednášok vzbudí sa väčší záujem, prelomí sa lahostajnosť a nevšímavosť gazdov a tak dosiahne sa ten cieľ, ktorý znamená pozdvihnutie hospodárov a rozkvet ich blahobytu. Tam ale, kde dosavád v záležitosti prednášok neurobilo sa ešte ničoho, tam nech hospodárske spolky pripustia si k srdcu tie slová ministerského predsedu Szélla povedané na poľnohospodárskej výstave v Segedíne, že len tak bude snahy vlády korunovať zdar, keď v záležitosti pozdvihnutia hospodárstva i spoločenstvo vykoná svoje povinnosti, lebo sama vláda ani pri najlepšej vôli nemôže pomôcť tam, kde niet žiadnej chuti ku pozdvihnutiu hospodárov.

Preto teda treba hospodárske prednášky usporiadať čím častejšie, pritaľovať k nim gazdov a je isté, že takýmto roznášaním poľnohospodárskych známostí vzdelá

sa náš roľnícky ľud v svojom obore a dosiahne sa ten vznešený cieľ, že naša vlasť bude mať vzdelanú, napredujúcu roľnícku triedu, ktorá je hlavným udržovateľom uhorského štátu.

BESEDNICA.

Chlapci granatieri.

Jedna úbohá, chudobná ženička — jej kolísku hoj-dali kedysi vrah v Krušetnici — dala v jednu noc život trom chlapcom. Chlapci boli takej špatnej tvári jako . . . jako . . . mračná búrlivej noci; len ich matka držala ich za pekných, hodných ťuhajov.

Z týchto troch chlapcov stali sa časom: traja umelci. Jedon bol maliar, — druhý muzikant, — tretí básnik.

Tito umelci pracovali vždy len pod týmto menom: „chlapci granatieri“! V jednom chatrnom domku bývali; v trefom od mlyna breznianskeho, v doline dúfavskej.

Keď voľajaká maľba vyšla na javo, keď dajaká socha alebo národná pieseň vyšla na svetlo, všade len ten podpis bolo vidno: „chlapci granatieri.“

Keď večierkom pri svetle hviezd sladké a príjemné hlasy suchých husiel bolo počuť, to bol hlas husiel „chlapcov granatierov!“

Chlapci granatieri žili takto spolu a málo sa starali o svet. Básnik granatier žil v tom svätom presvedčení, že vyslobodí ľud oravský z poddanstva. Tu musím pripomenúť (čo som už hore mal povedať), že toto sa dialo ešte vtedy, keď z oravského zámku zeman pán vládnuť i matetkom i životom každého Oravca.

Básnik brat granatier so svojimi piesňami nevy-slobodil sŕce svojich spolubratov z poddanstva zeman-ského, ale zato narobil mnoho mrzutosti a hnevu pánovi zámku.

V tých časoch, keď chlapci granatieri žili, bola ešte tá obyčaj, že páni a bohatieri držali vo svojom dome takzvaných dvorných bláznov, ktorým bolo do-volené proti svojmu pánovi a jeho úradníkom kedy-koľvek dotieravým, bezočivým byť, žarty a posmechy tropiť. Toto boli šaškovia, opravdoví pajáci; zato ale pri všetkom šašovstve mali viac rozumu pod čapicou, než ktorýkoľvek s prvých išpánov a radcov pánových.

Zemský pán jedno rano bol veľmi nahnevaný. Každé menšie náradie trepal, hádzal do chrbtov slúžob-níkom, ba i nižším úradníkom.

A všetko to prečo? Pre jednu maličkosť.

Pán zámku chcel totižto „brata granatiera“ bás-nika dal obesiť pre piesne, ktoré proti zemanom písal, a ktoré poddaný ľud všade spieval; ba ešte i malé dievčence pri husiach tiež prespevovaly. Opovážlivosť od básnika „granatiera“, že sa opovážil proti pánovi zámku piesne kresat.

„Básnika obesiť . . .“ syčal pán.

„Ale ktorého, milostivý pane zo troch, keď ne-vieme, ktorý je z nich básnik?“ pýtal sa úradník, kto-rému rozkaz znel.

Pána táto otázka celkom prekvapila; on na toto ani nemyslel.

„Nuž keď sa nevie, ktorý je básnik, tak treba obesiť všetkých troch.“

Uradník sa škrabal za uchom. Mrmlal čosi, ale zreteľne sa neopovážil hovoriť. Pán mu ale chytró po-mohol; vlastnoručne mu pokrútil uchom.

„Teraz hovor!“

Takto potrestaný mladík teraz už veru aj začal hovoriť:

„Milostivý pane! takéto vysluhovanie pravdy, . . . keď by totižto za takú maličkosť mali dvaja nevinní trpeť . . . by pred inými milostivými páni na každý pád špatné svetlo hádzalo na nás.“

Ale veru hnev milostivého pána nepominul; a to je veľmi nepríjemné, keď takíto páni nemôžu svoj hnev vyliat.

„Heskel!“ to bolo meno dvorného blázna, „poď Heskelko, lebo len ty vieš múdre slovo z rukáva vy-triasť.“ A Heskel aj nemeškal s dobrou radou.

Pohladil si holé čelo, skrútil krivým nosom. poký-val ušima a múdre povedal:

„Nie to treba vyskúmať, ktorý je hriešny, ale to, ktorí sú nevinní“

Páni s otvorenými ústami sa čudovali. Heskel ale pokračoval:

„Vidíš milostivý pane, miesto toho, aby si neroz-myslene hneď trestal, pretváraj sa, že sa shovievave chováš proti blúzninám chlapcov granatierov. Daj si na-maľovať obraz milostivej panej; toto bude pre chlapcov granatierov veľké poctenie, ktorým nesmejú opovrhnúť, a tak zvieš, ktorý je maliar.“

Pán hneď zavolať bratov granatierov do zámku; ktorí aj prišli a poverenie — k veľkému zadiveniu pána — aj prijali; len si žiadali osem dní poshovenia, lebo že je maliar z nich slabý, o osem dní ale že príde maľovať.

O osem dní aj prišiel, ale nie granatier, lež hotový obraz panej.

No beda bolo teraz tomu, kto by sa bol sblížil k pánovi.

Takáto opovážlivosť! Takýto podvod! Maliar ma prešiel cez rozum, lebo teraz predsa nevie, ktorý je z nich maliarom.

Čo mal teda robiť rozhnevaný pán, nežli že chytil blázna za hrtan, lebo veď tento bol príčinou tohoto sklamania.

„Utíš sa pane,“ tšil blázon pána, „ešte ja mám dobrú radu pre teba. Urob veľkú hostinu, povolaj su-sedných zemanov; zavolaj i muzikanta granatiera, nech jeho muzikou obveseľuje hostí. Viem, že miesto seba nepošle husle, a tak zvieš, ktorý je muzikant.“

No táto myšlienka bola lepšia ako prvá. Pozvali muzikanta hneď. Zase prišli bratia a nielen že pozvanie prijali, ale sa pánovi zámku aj ponížene poďakovali za také vyznačenie.

Prv si ale vyprosili, aby sa muzikanta nikto nedotknul, a po hostine žeby sa slobodne mohol vzialť; pán tomu privilil a dal svoje slovo.

Večer hostiny sa priblížil. Skvelí hostia v osvetlených izbách zámku len o granatierovi, vychýrenom muzikantovi hovorili a napnute čakali jeho príchod.

Konečne sa dvere otvorili a granatier vstúpil dnu. Ale jaké sklamanie; tvár jeho pokrývala vkusná lárva (náličnica).

Pán zámku mohutne zdupal, ale čože? nič nemohol vykonať, lebo ho dané slovo viazalo.

Ba ešte ani proti jeho hudbe nebolo možno námietky robiť; lebo táto zaujala bytosti všetkých a najviac pána zámku. Zostal celý omámený na plačúci hlas suchých husieľ.

Aj teraz bol pán zámku špatne ošudný. Teraz ho ale už nič nehatilo, aby sa vypomstil na všetkých troch „chlapcoch granatieroch,“ ktorí zaslúžili šibenicu. Kde by nie? S tak mohutným zemanom chcieť prsty fahať, mizerná bedač!

Ale Hessel mal i teraz ešte potešujúcu radu pre pána; hovoril tedy:

„Milostivý pane! daj zavreť každého „granatiera“ do osobitnej izby samotného a potom ku každému daj vložiť: husle, pero s čerňidlom a maliarsku štetku. Nemožno, aby sa príroda zatajila, a umelec v sebe udusil umenie.“

Tento nápad bol tiež dobrý a hneď sa ho aj pribrali uskutočniť.

Ale ani tento podvod sa nevydaril. Čistý zostal papier, čisté plátno a nemé boly husle.

Hnev pána zámku už ničím nebolo možno ukrotiť, a nakoľko nedalo sa vyzvedieť, ktorý „granatier“ búril proti zemanstvu, odsúdil pán všetkých troch na smrť.

Aj sa priblížil určený deň, lež pána zámku zas len očakávalo sklamanie, lebo keď sa práve pribrali k tomu, aby mučením a trýznením opravdového pohaniteľa zemanstva z chlapcov granatierov vynašli, a jak by sa ani týmto spôsobom nedalo zistiť, ktorý z bratov granatierov je básnik, aby ich všetkých troch na šibenicu vyvesili: našli už len studené mrtvoly v žaláre.

Čarodejná palica.

Blízko morského pobrežia. len na dakoľko hodín od jedného znamenitého kupeckého mesta, býval za dávnych časov jedon rybár, ktorému sa pri jeho najlepšej usilovnosti a namáhaní zle viedlo, začo mnohokrát reptal oproti osudu. Jedon raz v smutné myšlienky ponorený chodil po kraji v dĺžke pobrežia tabajúceho sa lesa, kde sa nevojak zišiel s jedným dervišom, ktorý pozdravenie jeho s veselým rozmarom a privetivým úsmechom prijal.

— Odkiaľ a pokiaľ priateľu, a prečo s takou ovyslou hlavou? — pýta sa ho derviš.

— Jak bych sa nermútil, keď ma nešťastie prenasleduje. Som chudobný rybár, bývam tam blízko morského pobrežia.

— Ale priateľu, jako sa len môžeš stažovať, keď si zdravý a prozreteľnosť božská ti všetko požehnáva, čo ti je k výžive potrebné.

— Ctihodný dervišu, núdzu len nemôžeme predsa považovať za požehnanie!

— Už ťa zaiste šťastie viackrát potkalo, lež tys' neporozumel jeho napomínaniam, preto nie si spokojný s tvojím osudom.

Medzi takým rozhovorom došli do tieňu platánových stromov. Tu vyletel pred nimi jedon preutešený vták.

— Ej tohoto vtáka bych ľúbil chytiť, hovorí derviš a začne mrmlať nesrozumiteľné slová, s palicou svojou robil v povetrí kruhy, potom ju držal a vták sletel na jej koniec, tak že ho mohol pohodlne chytiť.

— Utešený tvor, mohol bych ho v meste za pekný groš predať. No ale jestli chceš, dám ti ho.

Rybár div že nezmeravel.

— No je to divná palica!

— Teda chceš toho vtáka?

— Och laskavý človeče, za vtáka ďakujem; ale ukáž mi ešte jedno také čarodejstvo.

Derviš pristúpil so smiechom k potoku, povedal zas tie záhadné slová a koniec palice zamočil do vody.

— „Hipp-hopp! rybyčko poď na moju palicu! riekne, a najkrajší pstruh vysel už tam na konci palice.

— Pekný kúsok; vezmi si aj toho, jak sa ti páči.

— Drahý derviš, jachtal rybár, už vidím, že tá palica vskutku je talismanom, ktorý môže druhým ku dobrému poslúžiť; ty máš zaiste aj viac takých čarodejných pokladov, daj mi tú palicu a oboznám ma s jej tajnosťou.

— A keď by som ti aj dal túto palicu a oboznámil ťa s jej tajnosťou, nie je isté, bude-li týmto darom tvoje šťastie založené? Lebo otázka je: máš-li potrebu na ňu a vieš-li ju múdre použiť?

— Len mi ju daj, dobrý derviš, ja budem šťastný.

— Priateľu, dobre si premysli túto vec!

— Svätý otče, nerozmýšľaj dlho, keď môžeš jedného chudobného, šťastím opusteného rybára blaženost založiť.

— Ešte raz ťa napomínam, aby ti nebola žiadosť tvoja na škodu.

— Och derviš, večne ťa budem požehnávať...

— Dobre, do rúk tvojich skladám tvoj osud; hľa, tu máš palicu! Je to Nacharidasova čarodejná pozostalost. Vyslov tri razy jeho meno, sprav, s ňou tri kruhy v povetrí a všetko čo poletí, pôjde alebo plávať bude, na tvoj rozkaz zostane na konci palice; medzitým tak to upotrebuj, aby ti nebolo na škodu a na nešťastie. Do tajnosti tejto ale žiadneho smrtefnika nezaväcuj.

Derviš po týchto slovách zmiznul v lese.

Rybár stál za dlhší čas tak, jako by sa mu bolo snívalo; konečne precítnul a hneď učinil pokus so svojou palicou. Práve mu letela nad hlavou divá hus.

— Nacharidas, Nacharidas, Nacharidas! hovorí čarodejné slová, zpraví tri kruby v povetrí a zvolá „hipp, hopp“ divá hus zleť na moju palicu!

Hus sedela na konci palice.

Rybár netrpel viac žiadnu biedu, vyzil aj bez práce, lebo nik nenosil tak zriedkavé krásne ryby na rýnok, jako on. Pekné lesné zvery, ktoré nebol vstave ani ten najobratnejší lovec zastreliť, všetky na jeho palicu prišli.

Ale s dobrobytom množila sa aj starosť. Osamotelý život sa mu zdal pustým, podobne i nový dom mu bol bezradostný a túžil po družke života, ktorú si aj onedlho pojal. Ale teraz ho nevedla v predsavzati jeho čistá láska a dobrosrdečnosť, jako si to predpokladal o ženbe, lež lakomosť, túžba po peniazoch. Natoľko sa mu pokazily čisté pojmy u prostred hojnosti šťastia. Lahkomyselné gazdovstvo a hojné trovenie čoskoro pohltily hotový majetok, tak že im len čarodejná palica pomáhala, že nevyšli na vuivoč. Rybár verne zachránil svoju tajnosť a palicu veľmi opatrne ukrýval. Žena jeho ale tým väčšmi číhala a pátrala po tej tajnosti. Jednoo dňa sa už nemohla zdržať.

— Ale manžel môj, hovorí, len by som rada vedela, v jakéj spojitosti si s tou palicou, že ju tak opatrne ukrývaš, berieš, kladieš...

— Tá mi je veľmi vzácna.

— Snáď máš s ňou dajaký tajný cieľ?

— Nevyzvedaj sa, to sa fa netýka.

— Čo, ani mne, tvojej žene neslobodno to znať?

— Buď ticho a daj mi pokoj.

— No to je predsa zvláštne! Teraz už aj len preto chcem vedieť, prečo skrývaš tú palicu; hádam veru...?

— Žena, maj rozum a nečín z obyvčích nás bedárov.

— Nedbám! vykrikuje náružive žena; vytrhne s hnevom palicu mužovi z ruky a hodila ju do ohňa.

Nasledoval ohromný rachot a celý dom aj s dvorom stál v plameni. Palica — a s ňou aj čarodejná moc bola zničená.

Rybár a jeho žena ledva že si život zachránili. Teraz bol rybár ešte chudobnejší, jako kedysi a s ustávaním vyhľadávaný chlieb mu ešte trpkším činily zlostné, nemilosrdné výčitky ženine.

Žalostne vzdychajúc bovorieval:

— Och derviš, keby som len bol naslúchal tvoju múdru radu a bol sa uspokojil s mojím osudom. Dar tvoj som nezaslúžil a miesto požehnania kľiatbu priniesol na mňa.

A. R.

Vyzvanie

ku gazdovskému obecnstvu oravskej, liptovskej, spišskej a šarišskej stolice!

Uh. kráľ. ministerstvo orby pod č. 65063 vydaným a na fcišpána spišskej stolice upraveným pripisom už uzavrelo, že s prispáním spišskej stolice a mesta Spišské Vlahy (Szepes Olaszi),

a so svojej strany nabídnutou 10.000 zlatovou podporou na hlavnej čiare košicko-oderbergskej železničnej dráhy v meste Spišské Vlahy postavi jeden lan zamieňajúci a spracúvajúci ústav. Tým cieľom predpráce sa už započaly a ku stavbe fabriky prikróčil ešte behom tohto roku je uzavreto S druhej strany ale referent výroby ľanu Ludvik Fűredy, uh. kr. odborný hospodársky professor (jehož bydliskom nateraz je ešte Lipt. Sv. Mikuláš, od 1. novembra bež. roku ale uh. kr. hospodárska škola v Košiciach) tiež uh. kráľ. ministerstvom orby pod č. 49613/IV/3 vydaným nariadením je poverený spísaním všetkých tých poľných hospodárov stolíc oravskej, liptovskej, spišskej a šarišskej, ktorí budúceho roku chcú pre cieľe horspomenutej fabriky pestovať kostrnový lan; lebo tým cieľom potom rovno z Ruska objedná sa väčšie množstvo semena, ktoré metr. cent po 10—15 zl. prípadne so vzatím do ohľadu okolností ešte i lacnejšie, za výhodnú cenu rozdá sa ľan pestovať chcejúcim. O toto semeno hlásif sa možno i u nižepodpísaným požiadaných administratívnych výborov a hospodárskych spolkov spomenutých štyroch stolíc, ale možno sa hlásif o tože semeno i u nižepodpísaného. Hlásif sa treba do 15. októbra bež. roku. Prosím teda mojich ctených spoluhospodárov, aby sa vo svojom vlastnom záujme hlásili o to semeno čím skôr a čím početnejšie!

Lipt. Sv. Mikuláš, 25. sept. 1899.

s vlasteneckou úctou

Ludvik Fűredy, vl. r.

uh. kráľ. hospodársky odborný professor.

Vyzvanie k predplateniu!

Bližime sa k jaseňi, tedy k tej dobe, v ktorej po namáhavých jarných a letných prácach môžeme viac času obetovať sebazvedelávaniu. Po čas jarných a letných namáhavých telesných prác, vzdelávanie ducha zväčša odpočívá, vtedy do únavy sme zamestnaní telesnými prácami natoľko, že veru často týždne a týždne ani nepomyšlime na knihu. Čo sme ale zameškali vtedy, to sa usilujme dohoniť teraz, keď budeme mať viac stihu. S nastúpením jaseňi zaopatrimo si dobrý duševný pokrm, ktorý nám sošľachtí ducha a z ktorého popri tom budeme vstave čerpať potrebné známosti.

Takýto potrebný duševný pokrm najde ctené slovenské obecnstvo v našom časopise. **Časopis** náš popri politike donáša v každom čísle viac poučných článkov, donáša mravno-poučné rozprávky a rozjímania. Jedným slovom je tak rozmanitého obsahu, že v ňom najde jak politik,

tak aj s politikou sa nezaoberajúci mnoho zajímavého a poučného. Časopis náš je, čo sa týče objemu, najobsiahlejší a čo sa týče obsahu, najrozmanitejší a najbohatší z pomedzi všetkých slovenských časopisov.

Politický smer nášho časopisu je **vlastenecko-liberálny**. Zodpovedno nášmu politickému programu v prvom rade bojujeme a aj budúcne bojovať budeme proti **proti nevlasteneckému smeru národnostných prepiatcov**. Panslávski agitátori rozsievajú semeno nenávisti v našom dobrom ľude oproti bratom Maďarom, s ktorými žijeme už od tisíc rokov bez toho, aby kedy bola povstala medzi nami nejaká nesvornosť. My sme užívali svoj materinský jazyk slobodne tisíc liet a užívame ho aj teraz. Nik nám ho nebral a nik nám ho ani neberie. Lúbili sme vlast našu a ľúbime ju aj teraz a ľubiť ju aj budeme. Nikdy sme nehľadali za hranicami bratov, ani ich nehľadáme, ani ich hľadať nebudeme. Bratmi sú nám Maďari, s tými žijeme a žiť budeme. **My sme boli vždy dobrí Uhria, nimi sme a nimi aj zostaneme**. Bojovali sme vždy za vlasť našu drahú, krv svoju sme cedili za celistvosť jej, za zveladovanie jej. Rovné práva s bratmi Maďarmi a s inými vo vlasti žijúcimi národnosťami sme požívali vždy a ich aj požívame.

Ďalej odhodlane budeme bojovať aj proti **ľudárom**, ktorí sú **pre pokoj krajiny práve tak nebezpeční**, jako národnostní agitátori. Národnostní agitátori popudzujú proti všetkému, **čo je vlastenecké**, ľudári ale proti všetkému **čo nenie katolícke**. Účinkovania obúch sú nanajvýš škodlivé pre krajinu, lebo agitácie ich podryvajú svornosť a bratskú lásku medzi občianstvom našej miljej vlasti. Úlohou našou bude tedy, aby sme dobrý slovenský ľud vystríhali pred agitáciami týchto stránok.

Na základe v krátkosti podaného programu prosíme o **ďalšiu dôveru** ct. obecnstva, prosiac priateľov našich zásad, aby časopis náš všemožne rozširovali.

Vlastenecký smer a liberálne zásady, ktoré zastávame, zaslúžia všestrannú podporu.

Časopis náš **stojí ročite len 2 zl.**
na pol roka — 1 zl.
do konca roka — **50 krov.**

Dopisovatelia dostanú **zdarma** časopis náš.
Predplatitelia «Slovenských Novín» dostanú časopis náš za **pol ceny**.

CHÝRNIK.

Jeho veličenstvo kráľ po veľkých vojenských manévroch na okolí Klagenfurtu navrátil sa do Viedne, kde ho očakávala veľká úloha: vymenovať novú vládu namiesto odstúpiťšieho kabinetu grófa Thuna. Jeho veličenstvo v októbri príde do hlavného mesta Budapešte, zkaďe viac krát vyjde do Gedelova na poľovačku.

Za nového arcibiskupa pražského jeho veličenstvo vymenoval baróna Leva Skrbenského, kanonika v Olomúci.

Smrť. Sareptánsky vysvätený biskup dr Pavel Palásthy dňa 25. t. m. zomrel na porážku srdca v 74. roku života svojho v Ostrihome. Pohrabné obrady odbovoval knieža-primas Vaszary.

Posviacka zástavy. Vzdelávajúci a podporujúci spolok katolíckych murárov v Nitre zadovážil si peknú spolkovú zástavu, ktorú za veľkej slávnosti tieto dni posvätili. Matkou zástavy bola manželka grófa Jána Ziehy ml. Po posviacke u kanonika Jesenského bol veľký obed, na ktorom zúčastnil sa i nitriansky hlavný župan Vilhelm Thuróczy.

Múdre udeľovanie podpory. Že zdravých ľudí podporovať hotovým grošom nenie v každých okolnostiach správne, to sme už neraz písali. Dobročinný spolok predmestia Jozefovho tiež uznáva to a následkom toho uzavrel, že takým ľuďom, ktorí nachádzajú sa bez práce a s biedou zápasia, nedá podporu hotovým grošom lež tak, že im poskytne prácu, ktorou si môžu zarobiť chleba. Spolok teraz požiadal mesto, aby v jednom prázdnom prizemnom dome mohol zariadiť dielne pre bezrobotných a podpory hodných ľudí. Mestská rada s radosťou prijala túto myšlienku a na tri roky prepustila spolku miestnosti domu.

Nešťastie na manévroch. Počas manévrov na okolí Klagenfurtu prevrhlo sa jedno delo a zadlávilo dvúch delostrelcov. Jednomu vojakovi rozpáralo brucho, druhému ale dodržgalo stehno.

Povodne. To veľké nešťastie, ktoré hrozilo podunajským obciam počnúc od Prešporku až po Moháč, už odtiahlo z našej vlasti. Voda Dunaja stále klesá a chvala Bohu už niet nateraz výhľadu, že sa Dunaj v najbližšej budúcnosti opäť rozvodní. Zaliate polia pomaly osychajú a ťažko navštívení roľníci priberajú sa k novému obsiatiu poľa a k opravovaniu svojich podmytých domkov. Najväčšiu škodu narobila povodeň na okolí mesta Rábu na tak zvanom Szigetközé a na veľkom ostrove dunajskom Csallóköz. Tu skoro celú ozimnú siatbu voda vymyla a úrodné polia zanesla hlienom a štrkom. Domy gazdov v mnohých obciach sú natoľko podmyté, že ich majitelia budú musieť znova stavať. Bieda tamojšieho ľudu je veľká a zaiste nešťastní spolnoblčania budú potrebovať pomoc od štátu, aby nevyšli cele na miziuu.

Zlatá baňa baróna Des. Bánffyho. V chotári obce Göde-Mesterháza (st. Maroš-Torda), na poliach býv. ministerského predsedu a hlavného dvormajstra baróna Desidera Bánffyho objavili novú zlatú baňu. V bani od júna pracujú a posiaľ vykopali mnoho čistého zlata a množstvo mede.

Železničné nešťastie. V Česku pri stanici Luzna-Lišana jeden osobný vlak srazil sa s rušňom. Pri srážke bolo sedem ľudí ťažšie ľahšie raneno.

Vysoký vek. Len minule sme sdělili, že v Levoči zomrela jedna vdova v 106. roku a teraz zase odtiaľ sdeľujú, že tam zomrel istý Jakub Matej v 102. roku svojho života. Matej s prvou manželkou žil 50 rokov a keď táto nezanechajúc mu detí zomrela, oženil sa po druhý krát keď bol 81ročný. Z tohoto manželstva zanechal 18ročného syna. V Levoči musí byť dobré povetie, keď tam ľudia dožijú tak zriedkave vysoký vek.

Neverní šafári. V aradskej obci Nadab notár Juraj Misitz veľmi neverne šafáril s obecným majetkom, ba aj zmenky falšoval. Pozbavili ho úradu a jeho huntefnosti odpredali na verejnej dražbe cieľom zaokrytia škody, z ktorej sotva sa čo nahradilo. — Jócu Bogye, rychtára obce Méneš prichytil strážnik vinohradov pri kradení hrozna. Pri vyšetrovaní vysvitlo aj to, že rychtár počas tohoročných manévrov defraudoval ten obnos, ktorý vojsko zaplatilo za ubytovanie. Rychtára uväznili.

Zdravie najväčší poklad. Že je zdravie najväčším pokladom, dokazuje i tento najnovší smutný dôkaz. V Belehrade zastrelil sa Dimitrij Stamenkovič, predseda belehradskej bursy. Stamenkovič bol viacnásobným miliónárom a preto odhodil od seba život, lebo trpel na suchoty chrbtovej kosti.

Nové bane na zlato. V južnom Francúzsku, v departamente Gard objavili nové bane na zlato. Vláda už naložila úradné banické prezkúmanie na zlato bohatej pôdy.

Trojkoľosový fiaker. V Berlíne nedávno do života uviedli docela nový premávkový prostriedok, ktorý akiste veľký prevrat zapríčini v pouličnej premávke. Je to trojkoľosový fiaker, alebo lepšie povedano: velocipedový fiaker. Na ose zadného kola velocipedu pripravené je jedno pohodlné kožené sedadlo. Tam si sadne cestovateľ. Pred ním je druhé sedadlo pre pohoniča, vlastne pre toho človeka, ktorý nohama žene velociped. Keď prší, vtedy vytiahnu na sedadlá krov z voskového plátna. Cena za vozenie je o polovic ľavnejšia ako na obyčajnom fiakeri a pri tom o mnoho rýchlejšie ide ako tento.

Prostriedok proti jachtaniu. Aby deti odvykli jachtaniu, zaviedol istý dr Zradlek pre usnadnenie reči ten spôsob, že dieťa pred každé slovo položí samohlásku „u“, tak že na pr. miesto: „Doniesol domov dreva“; hovoria: „u doniesol u domov u dreva“; keď si takto jazyk pohybuje potom odpadne hláska „u“ a deti hovoria plynne a čisto. Tento spôsob má byť vraj dostatočný, aby za tri mesiace naučily sa deti plynne hovoriť.

Obrovské koleso na svetovej výstave v Paríži. Časopisy prinášajú zaujímavé podrobnosti o obrovskom kolese, ktoré postavia na parížskej svetovej výstave r. 1900. Ideme-li na tak zvanom voze do vzduchu, — obyčajne má voz kolesá, tu je to ale naopak, lebo koleso, má vozy, — budí to v človeku podivný dojem, keď docela tŕško, akoby neviditeľnou kúzelnou mocou nesený zdvíha sa do výše. A vieme predsa dobre, že tam dolu v strojárni stoja dva parné stroje, každý o 50 koňských sil, ktoré pohybujú dva silné drôtové kábele, pomocou ktorých umožnená je cesta naša vo vzduchu. Zcela nepozorovane a tŕško počína sa pohyb a po chvíli ani nespozorujeme, že sme ostali stát. 40 vozňov, podobné vozňom pouličnej železnice, prijíma do seba cestujúcich. Dva vozne však sriadené sú na hostinec a pohodlný salón. Pri jednom otočení kola, čo asi štvrt hodiny trvá, zastane kolo stát päťráz vždy na tri minúty. Vozy zariadené sú pre 40 osôb, čo je veľmi malá ťarcha v porovnaní s celým strojom, ktorý váži 650.000 kilogrammov. Sama osa obrovského kola váži 38.000 kilogrammov a spočíva na štyroch oceľových stĺpoch spolu 397.000 kgr. ťažkých. Kolo toto je najväčšie na svete, jeho priemer obnáša 100 metrov a najvyššie stojaci voz visí 106 metrov nad zemou, preto ale ľudia sediaci v týchto vozoch nedostávajú tak snadno závrat, ako navštevovatelia Eiffelovskej veže, lebo majú voľný rozhľad na všetky strany. Obrovské kolo je vlastníctvom jedného anglického podujimateľa, ktorý zaiste počas výstavy bude zarabať ním pekný groš.

Že láska robí divy, to dokazujú nasledovné tri sobáše, o ktorých píšú teraz poľské časopisy. V jednej dedine varšavského okresu v jeden a ten istý deň razom odbyvaly sa tri sobáše. Jedon 76ročný zámožný sedliak sosobášil sa s jednou 20ročnou chudobnou devou. 54ročná dcéra sedliaka — tiež už vdova — vydala sa za jedného 23ročného mládenca a konečne sedliakov 22ročný vnuk prisahal večnú vernosť jednej 50ročnej bohatej vdove.

Nešťastie na stanici. V Ružomberku na stanici tieto dni rýchlovlak srazil jedného železničného zamestnanca, ktorý nedbajúc na vlak šiel blízko železničných koľajníc. Povážlive raneného odviezli do nemocnice.

Jazdenie na pštrosovi. Všeobecne rozprávajú, že v Afrike a v Austrálii upotrebený býva vták pštros zvaný k jazdeniu. Etnograf Hamay podvracia toto tvrdenie. Hovorí, že sú obyvatelia západnej Ameriky dobí jazdci, ale ani týmto sa ešte nepodarilo jazdiť na pštrosovi. Jednomu Amerikánovi ťažkou núdzou podarilo sa vysadnúť tomuto vtákovi na chrbát, načo pštros ohromnou rýchlosťou začal bežať, a všetkým možným spôsobom sa snažil smelého jazdca striasť s chrbta. Keď sa mu toto nepodarilo, razom skrútil krk na poprsie, a tak poštipal nohu jazdcovu, že tento od boľasti padnul so pštrosa. Na to vták začal nohami šliapať človeka a bol by ho na smrť umoril, keď by mu jeho súdruhovia neboli na pomoc pribehli.

Opravené desatoro Božích prikázani. Jako samovoľne panuje ruský cár, vysvitá i z toho krátkeho chýru, ktorý došiel z Petrohradu. Ruský minister kultu z vyššieho rozkazu totiž naložil, aby sa v ruskom katechisme nasledovne doplnilo štvrté Božie prikázanie: „Cti otea svojho i matku svoju, i cára svojho a úradníkov jeho, aby si dlho živý bol na zemi.“

Útok na jedného hlavného slúžneho. V Keszthelyi tieto dni odobral sa krvavý výjav. Tamojší hlavný slúžny Imrich Takách rano o 7. hodine šiel do svojho úradu; na ulici postretnul jedného prepusteného pisára, istého Karola Schönfelda, ktorý revolverom trikrát strelil na Takácha a potom i na seba. Na výstrely sbehlí sa ľudia, útočníka chytili a na ramene dosť ťažko poranenému slúžnemu poskytli prvú pomoc. Schönfeld i seba rasil, ale len nepatrne. Útočník bol v Polgárvárosi notárskym pomocníkom, ale ho zo služby prepustili, lebo padelal rozličné listiny. Útočník je teraz asi 55ročný a od dlhšieho času túlal sa po Keszthelyi. Odovzdali ho súdu.

Zemetrasenie v Boršodskej. V obci Stará Huta tieto dni bolo zemetrasenie, ktoré na šťastie nenarobilo žiadnej škody. Obyvateľstvo obávajúce sa väčšieho nešťastia, celú noc ztránilo pod holým nebom.

Pod sedlo vycvičený býk. V Afrike upotrebujú jako domorodci tak i osadníci k vykonávaniu väčších ciest vyskopených jazdeckých býkov. Na takýchto zvieratách precestovali čiernu pevninu i cestovatelia Wismann a jeho sprievodca Bugstag. Vycvičiť takéhoto jazdeckého býka nie snáď pôvodu afrického ale westfálskeho, stalo sa predmetom stávk, ktorú učinil poručík E. od gardových ulánov nemeckých, asi pred pol rokom a ktorá dňa 1. júla bola rozhodnutá. V januári zakúpený býk skoro sa osvedčil jako príliš veľký „vól,“ ktorý sa nechcel ničomu priučiť a preto bol odstránený. Teraz cvičený býk však čoskoro poslúchal vojenskému veleniu a na komando dával sa do trappu alebo evalu a obracal sa čelom a vôbec vo všetkom napodobňoval svojich koňských súdruhov. Keď uplynul termín cviku, poručík vyhral stávkou 2000 mariek.

Štatistika karát. Rakúske ministerium financií vydalo nedávno zaujímavú štatistiku. Zo štatistiky vysvitá, že za jeden rok rok šteplovali 1.724,245 paklov karát z ktorej summy prišlo do Rakúska z cudzozemska len 2985 paklov. Zdá sa teda, že najviac karát potrebujú v Dolnom Rakúsku, lebo tam spotrebovali 1.414,033 paklov. Do cudzozemska exportovali 931,730 paklov. Štát dostal za šteplovanie 345,000 zlatých. Jestli jednu a jednu hru obsahujúci paklík karát priemerne váži len 10 dekagrammov v tom páde Rakúšania zkazili za jeden rok 1724 metrických centov karát. Krom tejto zaujímavej štatistiky by bolo dobre dozvedieť sa ešte dvoje: Po prvé to, že keď krotkí Rakúšania za rok toľko karát zničia, ozaj koľko sa minie u nás, kde sa ľudia tak radi kartujú. Druhá vec by ale veľmi zaujímavá bola, že keď ľudia tak mnoho karát kupujú, koľko biblií sa minie za rok tak v Rakúsku jako aj u nás?

Zhorelo šesť ľudí. V Hermersdorfe pri Brne chytil sa stoh statkára Alojsa Wankeho a keď hasiči horiace seno rozhádzali, našli tam zhorené mŕtvolky šiestich chlapov. Vysvitlo, že to boli vandrovnici, ktorí chceli v kozli prenocovať a niektorý z nich v spánku fajkou podpálil seno.

Cheel oklamať poštu. Ludvik Lów bývalý poštársky praktikant rodom z Nových Zámkov poprosil svoju hospodnú istú Steinerku, žeby mu dovolila, aby si svoje peniaze mohol dať na jej adresu doposelať. Steinerka privolila, ale keď na jej meno došla prvá poštová poukázka na 450 zlatých, hospodská zanesla poukázku na okresný kapitanát. Keď potom Lów prišiel domov povedala mu, že poukázku môže si odobrať pri kapitanáte. Ale Lów nešiel si pre poukázku lež ušiel. Policia vypátrala, že Lów, ktorého pre veľkú nespoľahlivosť zo štátnej služby prepustili, obyčajne zašiel do poštového úradu na Vonkajšej kerepeškej ceste, kde mu dali prácu nevediac, že bol zo služby prepustený. Lów potom jako výpomocník medzi prácou strčil medzi poukázky jednu falšovanú poukázku na 450 zlatých. Nech neni Steinerka taká obozretná, nuž o tieto peniaze bol by oškodil poštový erár. Policia teraz stíha klamára.

Kedy je človek najsilnejší. Meradlom sily konštatovali, že človek je najslabší, keď rano vstane z postele. Po raňajkách stúpajú sily a dosiahnu vrchol po obede; potom zase klesajú za niekoľko hodín, a pod večer znovu začnú stúpať, po uložení sa do postele zase začnú sily klesať postupne až do rana. Prehnané napínanie síl a leňošenie rovno škodí, preto je najlepšie pracovať mierne a keď cítíme znaky ustatosti, treba si oddýchnuť. Takto sa sily najlepšie zachovávajú.

Štatistika „vyznania lásky.“ Istý anglický časopis uvereňuje práve tak zaujímavú jako originálnu štatistiku, ktorú zostavil dľa románov, a ktorá môže byť veľmi prospešná hlavne románopiscem. Tvrdí sa v nej, že v 1000 prípadoch 36 mužských pri vyznaní lásky milenku svoju objíme, 67 mužských pobožká vyvolenú svojho srdca na ústa, 4 na tvár, 3 na vlasy a 2 uspokoja sa s poľúbením ruky. Najmenej 72 milujúcich pritiskne rúčku krásy svojej na svoju mužskú hruď, 14 v hrdle má knedlík, že slová vyrieť neni vstave a 6 len hlboko si vzdýchnu, 7. sa vyznávajú za najšťastlivejších ľudí na svete, 5 neni sú vstave za dobrú chvíľu hlasu vydať, 3 stoja v dôležitom tomto okamžení na jednej nohe, 2 klesnú na kolená, najmenej 20. prv čosi prehltnú čo im v hrdle väzí a 10 otvorí a zavre ústa tri alebo štyrikrát prv než rozprávať začne. Konečne ostatní 746. vôbec pri vyznaní lásky nebyvajú prítomní lež činia to písomne. Čo sa žien týka, z 1000 prípadov 31 krások klesne mužskému ochotne do náručia, 68 pokryje si rukou líca, 44 dá sa do hlasitého plaču, 77 objíme milenca okolo krku, 6 zaslzi blahom, len 4 bývajú skutočne prekvapené, 22 po nechá si rozhodnutie na neskôr a len jedna hneď utečie, aby udalosť domácim sdělila. Ostatných 746 zas písomne odpovedá.

Nesverme dieťa na dieťa. Jeden krajčír v Buda-pešti menom Jozef Weisz svoje 9mesačné dieťa dal varovať 11ročnej pestúnke. Dievčatko vyšlo s dieťaťom na chodbu tretieho poschodia a tu nahnúť sa cez zábradlie, dieťa vyšmyklo sa jej z rúk padlo na dvor. Malý chlapec sa zabil. Nepozorné dievča zo strachu ušlo.

K U O B R Á Z K U .

Prvý október.

Prvý október stal sa ťažkým dňom pre mnohé srdcia. V tento deň berie sa zdravý k vojsku odobratý šuhaj, aby urobil za dosť svojej najsvätejšej povinnosti naproti vlasti. Plačú rodičia, plače milá deva, keď sa musia rozlúčiť s milým šuhajom na — tri roky.

Prv, pokým vojopovinnosť nebola sriadená parlamentárnou cestou, pokým nebola zavedená rovnosť obľadom vojenskej služby, bývaly po obciach verbovačky namiesto terajších assentírok. Prišlo niekoľko vojakov vo skvelej rovnošate, načapovali súdok rozhŕňujúceho nápoja, hudci zanôtili a nastal tanec tak zvaný „verbunkoš“. Šuhaji sa sišli ku vábivej zábave a spev verbujúcich posmeľoval ich, aby stali do kola medzi nich. Šuhaj vkročil, podal ruku, zapil a zaskočil si a rukoval na — dvanásť rokov.

V tých časoch bol žiaľ rodičov veru oprávnený, lebo za vojakov brali len šuhajov z chudobnej triedy sedliackej; zemanský synak alebo vôbec nešiel na vojnu, alebo sa vymenil. Dnes je to však cele ináč. Vojenskou povinnosťou naproti vlasti sme všetci rovnak zaviazaní bez rozdielu rečí, náboženstva a zamestnania; či je to boháč a či biedny cigán z búdy, ak je súci: musí svojej povinnosti zadosť urobiť.

A táto rovnosť poteší nejednu užialenú mamičku a plačúcu devicu. Matka sa poteší, veď bla i syna jej susedy-jazyčnice odobrali, i ten musí rukovať a zaľúbená deva nachodí potechu v tom, že keď rukuje jej Janko, rukuje i Ondriš, syn rychtárov, ktorý sa vraj veľmi bol obšmietal okolo pánov čo prišli odoberať, aby mu syna doma nechali, že by ho už rád oženil. No obšmietanie nepomohlo nič, Ondro rukuje tiež a jeho Zuzka plače tak za ním ako ona za Jankom. Otcovia tí sú už tvrdší, vedia že to synakovi bude len k osuhu keď ho trochu poučia na vojne poriadku, sčpráve by mu bol syn potrebný pri dome. No tri roky nenie svet, veď otcovia slúžili i dlhšie než teraz synovia a doma sa preda: bez nich zaobišli.

A čo švarní šuhaji? Tí, kde ich nikto nevidel, vyronili slzu žiaľu, že musia opustiť svoje starostlivé matky, ktoré ich za tak hodných šuhajov odchovaly a potom premohúť žiaľ s ostatnými rekrútmí podperní upijú a zaskočia si naposled v obecnej kréme. Radosť pozreť na tých zdravých šuhajov, ako naposled pozvrtajú v tanci svoje milé, poteší sa vtedy pri pohľade na nich i srdce zarmúteného otea, i žialiacej matky. Potúžia sa i oni a tešia sa, že majú zdravých synov.

„Hľa, toho Jana Vršických nevzali,“ hovori, tešiac sa, jedna suseda druhej, ktorej syn tiež je v kole odobratých; — „počula som, že je vraj chytený na plúca.“

„Veru nech si len radšej odslúži“, odpovedá druhá, „ako by mal byť mrzákom ako je syn tej pyšnej Luboňskej“.

A o pár minút rozžialené matky pospomínali všetkých mladíkov, ktorých neodobrali k vojsku a každá vedela hneď aj povedať pre jakú chybu. Uľavily svojomu žiaľu a už nevidieť zarosené oko. Teraz už len krémár žiali, že kvet mládeže odíde. Tí čo ostali doma, tanec usporiadať nevedia a tí, čo majú zaujať ich miesto, ešte sú primladí.

Hudobník obce Fero hrá vďačne, až sa mu husle pukajú. Veď už neraz zarobil groš od hodných šuhajov, jako že by im nemal teraz dobre zahrať — na rozlučnú, lebo keď sa od vojska navráti, vtedy nepomyslia už na neho, ale hľadia čím skôr oženit sa, založiť domáci krb. Odobierka na vojnu je jako by i odobierkou od mládenectva.

Tancovať smú vtedy len tí, ktorí narukujú, ktorých ich milé ozdoby percom so stužkou zapichnutým na klobúku. Mládencov-slabúchov to veru zabolí, že sa dnes takto vyhostení zo zábavy. Jeden z nich, ten Repkárovie Ďuro kdesi aj pochytil pierce, strčil si ho za klobúk a stal do tancu, ale zle pochodil.

„Ako si smieš dať pierko za klobúk ty slabúch?“ zvolal naňho rychtárov odobratý Ondro.

„A čože by si nesmel? Taký som ako ty!“ riekol Ďuro chvastave.

„Ja budem slúžiť pánu kráľovi a ty...“ Ondro nemohol ani dohovoriť, lebo rekrúti vytrhli Ďurkovi pierko zpoza klobúka a v nasledujúcom okamihu už vonku uvažoval, že je preda len nie dobre isť medzi súciami šuhajov.

Otcovia pozreli pri tom na seba a svedčili si: „Načo sa pchá medzi takých, kam nepatrí.“ Potešilo ich, že ich synovia sú pyšní, že budú slúžiť kráľovi a šeptali si jeden druhému: „Ej budú že to vojaci, ešte sú nie ničím a už takto sa vedia pristaviť!“

A natešení rodičia rozehodia sa domov. Nechajú šuhajov, aby sa naposled ešte trochu zabavili. A jako všetko, tak i zábava má svoj koniec. Šuhaji odprevadia svoje milé, rozlúčia sa s nimi a potom objímajúc sa idú hore dedinou spevom, aby ich kolíska ešte raz počula ich rekrútsku pieseň:

Darmos' ma mamička vychovala,
Keď si ma na vojnu obecala:
Na moju hlavičku,
Malú čapičku
Ušit da'a.

Darmos' ma mamička vychovala,
Keď si ma na vojnu obecala,
Na môj chrbátik,
Biely kabátik
Ušit dala.

Darmos' ma mamička vychovala,
Keď si ma na vojnu obecala,
Na moje nožičky
Krátke sáričky
Ušit dala.

Po odznení posledných zvukov nad dedinkou rozprestre sa ticho a veselí rekrúti na druhý deň stoja už v rade na dvore kasárne, jeden odtiaľ, druhý z tamodtiaľ, tak ako to vidno na našom obrázku, miešano. Slovenského šahaja najviac zajíma pes pána kapitána, aby mu nevytrhal z batožiny bialoše, ktoré piekla mu celá rodina na cestu, Nemeč v tvrdom klobúku už teraz dáva pozor jaký rozkaz dostáva firer od pána kapitána ohľadom ich ďalšieho osudu. Poľský žid ten sa díva ako učia rekrútov jazdiť. „Mboh — vzdychá — čo to bude so mnou.“ Poľský šuhaj strachom zmiera a konečne prvý z kraja ten prišiel už vo vojenskej čiapke, zaiste od radosti že je vojacom.

K OBVESELENIU.

Nespravedlivosť.

Sused: Čítali ste, pani suseda? Ktosi sfalšoval poštovnú poukážku, pripísal ku štvorke nullu a na pošte mu hneď vyplatili štyridsať zlatých!

Suseda: No to je mnoho čo sa tým vreckárom všetko prepečie! Keby to sprobował poctivý človek, toho by mali hneď!

Nežný manžel.

— Sála, na fajku si nechám odmaľovať tvoju podobizňu!

— Na čo, ty blázon.

— Chcem odvykať od fajčenia.

Cena potravných článkov.

Budapešť, 28. septembra.

V budapeštiánskych tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: Hovädzina predok 68, zadok 80, polievková

72, jazyk 72, obličky, ľadviny 90, čistené 180 krov za 1 klg. — *Baranina*: predok —, zadok — krov za 1 klg. — *Telacina*: 80, lopatka 80, stehno 90 krov za 1 klg. — *Bravčovina*: 64, stehno a lopatka 72 krov za 1 klg. — *Šunka*: pražská 90, surová 68 krov za 1 klgr.

Masť: Sviňská 59 krov, loj 58 krov, slanina ku roztopeniu 58 krov a husacia masť 130 krov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kura 50, sliepku 75, kohúta 90 krov. Za jednu tučnú kačku 150, za tučnú hus 350 krov. — *Očistená drúbež*: kura 50, sliepka 90, kapúň 100 krov, hus 220 (za jeden klgr. — krov), morka za kus 200 krov, a kačka za kus 90 krov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 36 kusov za 1 zl., menšie 8kusov za 20 krov, ku čajju 3 kusy za 10 krov.

Ryby: Kapor 90, sumec 90, štika 60, zubáč 250, jesater 200, okúň — krov. Raky: kus za 14 krov.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 90, ku čajju 115 krov za 1 klgr. Tvaroh 18 krov za kilo. — Smotana 24 krov za liter. — Pár holubov 30 krov, divá hus 60, divá kačka 65, jarabica 75 krov za kus. — Zajac za kus 1 zl. 40 krov. — 1 klgr. divej svine 45 krov, stehno srny 360 krov. — Zemiaky nové 4 kr. za klgr.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto priemerné ceny:

číslo:	0	1	2	3	4	5
zlat.	14.40	13.80	13.20	12.50	12.10	11.80
číslo:	6	7	7 1/2	8		
zlat.	11.20	9.60	7.80	6.20		

Pšeničné otruby drobné po zl. 4.10, hrubé po 4.00.

Zeleniny: *Zemiaky* ružiaky zl. 1.60—2.20, žlté zl. 2.60—3.00, rožky zl. 2.80—5.00, biele zl. 1.10—2.00 za metr. cent *Kapusta* (v hlávkach) za kus 10 krov. — *Cibula* zl. 2.00—4.00 m. c. *Zeler* 100 kusov zl. 40—50.

Strova: *Hrach* nový 9 kr., čistený starý 6—14 krov za liter. *Šošovica*: domáca 7—9 za klgr. *Riža* 10 krov za kilo.

Chlieb: miestny od pekára biely 13—18 krov, čierny 11—14 krov za kilogrammu.

Budapeštiánska bursa s úradným značením cien dňa 27. septembra

Obilie	Jakosť dla hekt.	Za 100 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze	Tovar	Cenné papiere	Peniaze	Tovar
		od	do						
Pšenica banátska	75—81	8.20	8.70	Štátny dlh.			Prvá uhor. poisť. spol.	3225.—	3275.—
" peštiánska	75—81	8.15	8.70	Uhorská zlatá renta 4%	117.00	117.50	Pešť. uh. kupec. b.	1405.—	1408.—
" stolnobebradská	75—81	8.20	8.75	" korunová renta 4%	95.15	95.50	Pešť. prvá vlast. sporiteľňa	8375.—	8400.—
Raž (žito)	70—72	6.45	6.65	Uhorské regálové úpisý 4 1/2%	99.40	100.00	Šalgó-tarjánska baňa na uhlie	322.00	324.00
Jačmeň na krm.	60—62	6.00	6.20	" premiové úpisý	162.00	163.00	Záložné listy.		
" na pátku	62—64	5.70	5.90	Uhorská tissko-segedínska požička 4%	140.00	141.00	Uhorského pozem. úverkového ústavu 4%	94.70	95.70
" na várku	64—66	6.60	7.00	Uhorská žel. požička 4 1/2% v zl.	120.25	121.25	Uhorského úver. záložného úst. tavú 4 1/2%	100.00	101.00
Ovos	39—41	5.30	5.40	Uhorská žel. vyvážkové úpisý 4%	93.75	94.75	Uh. úver. ústavu s prémieou 4%	120.50	121.50
Kukurica	—	5.05	5.25	Spooločná požička v bež. peniazoch 4 1/2%	99.75	100.25	Peniaze.		
Proso	—	4.80	5.10	Žreby.			Cisársky dukát	5.70	5.75
Bepica	—	11.30	11.80	Spolku „Jó sziv“	3.40	3.80	Dvadsať-frankovník	9.57	9.60
Ďatelínové semä, luc.	—	44.—	48.—	Uhorského „Červeného kríža“	9.00	9.50	Nemecká ríšska marka	58.97	59.07
" červené	—	42.—	46.—	Rakúskeho	21.00	21.50	Striebro	—	—
Sviňská masť pešťánska	—	49.50	50.00	Bazillika	6.50	7.—			
" " vidiecka	—	—	—						

Platný od 1. októbra 1899.

Vozný železničný poriadok.

Platný od 1. októbra 1899.

Zólyom—Zólyom-Brézó.

Stanice	triedy	nák. os.	miešan.	miešan.	miešan.	osobný
		vlak	vlak	vlak	vlak	vlak
		1—III.	1—III.	1—III.	1—III.	1—III.
Zólyom	ind.	4:20	8:39	12:05	5:20	8:40
Zólyom város 1. sz.	>	*4:26	8:46	*12:10	*5:20	*8:45
Szliács	>	4:41	9:01	12:23	5:39	8:58
Farkasfalva	>	5:00	9:20	12:38	5:54	9:13
Zólyom-Radvány	>	5:19	9:39	12:54	6:10	9:28
Beszt.-Szt.-János	>	5:38	9:48	1:02	6:18	9:38
Beszt.erczebánya	érk.	5:53	9:54	1:06	6:23	9:43
Sálfalva	ind.	5:50	—	1:18	6:45	—
Sálfalva 16. sz.	>	*6:01	—	*1:32	*6:57	—
Zólyom-Lipese	>	6:15	—	1:50	7:11	—
Luczató	>	6:37	—	2:12	7:31	—
Libetbánya 20. sz.	>	*6:44	—	2:20	7:39	—
Mezőköz 21. sz. őrh.	>	*6:53	—	*2:29	*7:48	—
Borosznó Szt.-Andr.	>	*7:01	—	2:39	7:57	—
Németfalva 23. sz.	>	*7:12	—	*2:51	*8:07	—
Garam-Hidvég	>	7:22	—	3:00	8:16	—
Péteri	>	7:33	—	3:12	8:27	—
Lopér A.-Lehota 26.	>	*7:40	—	3:20	8:34	—
Zólyom-Brézó	érk.	7:48	—	3:29	8:42	—

Zólyom-Brézó—Zólyom.

Stanice	triedy	osobný	nák. os.	miešan.	miešan.	miešan.
		vlak	vlak	vlak	vlak	vlak
		1—III.	1—III.	1—III.	1—III.	1—III.
Zólyom-Brézó	ind.	—	5:00	—	1:03	5:00
Lopér A.-Lehota 26.	>	—	*5:09	—	1:10	5:09
Péteri	>	—	5:18	—	1:21	5:17
Garam-Hidvég	>	—	5:29	—	1:29	5:27
Németfalva 23. sz.	>	—	*5:38	—	*1:36	*5:34
Borosznó Szt.-Andr.	>	—	*5:50	—	1:46	5:45
Mezőköz 21. sz. ő.	>	—	*6:00	—	*1:54	*5:52
Libetbánya 20. sz. ő.	>	—	*6:09	—	2:03	6:01
Luczató	>	—	6:26	—	2:19	6:12
Zólyom-Lipese	>	—	6:37	—	2:29	6:22
Sálfalva	>	—	*6:52	—	*2:41	*6:34
Beszt.erczebánya	érk.	—	7:05	—	2:52	6:44
Beszt.-Szt.-János	ind.	7:15	—	9:55	3:10	7:09
Zólyom-Radvány	>	7:21	—	*9:58	3:17	7:15
Farkasfalva	>	7:28	—	10:04	3:25	7:22
Szliács	>	7:41	—	10:22	3:41	7:35
Zólyom város 1. sz.	>	7:54	—	10:43	3:59	7:48
Zólyom	érk.	8:07	—	*10:55	4:10	*7:57
				11:00	4:16	8:02

Pozsony—Lipótvar.

Stanice	triedy	osobný	osobný	rýchlo	osobný	miešan.	osobný
		vlak	vlak	vlak	vlak	vlak	vlak
		1—III.	1—III.	1—II.	1—III.	1—III.	1—III.
Pozsony	ind.	1:40	6:00	9:36	1:15	—	6:15
Dynamitgyár 1. sz.	>	—	*6:09	—	—	—	*6:25
Récsé	>	1:54	6:16	—	1:30	—	6:32
Sz.-György	>	2:05	6:28	9:52	1:41	—	6:48
Grinád 7. sz. őrh.	>	—	*6:36	—	*1:48	—	6:57
Bazin	>	2:21	6:43	10:00	1:56	—	7:05
Terling-Modor 10.	>	—	*6:51	—	—	—	*7:13
Modor-Senkvicz	>	2:35	6:59	—	2:09	—	7:20
Báfony	>	2:48	7:12	—	2:22	—	7:33
Cziffer	>	2:55	7:19	*10:18	2:29	—	7:41
Nagyszombat	érk.	3:08	7:33	10:27	2:42	4:40	7:55
Lócz-Bresztovány	ind.	3:33	7:56	*10:39	3:04	5:03	8:15
Bucsány	>	—	8:03	—	3:10	*5:12	*8:21
Lipótvar	érk.	3:47	8:12	10:47	3:19	5:27	8:30

Lipótvar—Pozsony.

Stanice	triedy	osobný	osobný	osobný	rýchlo	miešan.	osobný
		vlak	vlak	vlak	vlak	vlak	vlak
		1—III.	1—III.	1—III.	1—II.	1—III.	1—III.
Lipótvar	ind.	1:16	4:42	11:24	5:50	6:15	8:55
Bucsány	>	—	*4:51	12:33	—	*6:29	9:05
Lócz-Bresztovány	>	1:32	4:59	11:40	*5:58	6:39	9:15
Nagyszombat	érk.	1:47	5:14	11:54	6:08	7:03	9:30
Cziffer	ind.	2:12	5:37	12:31	*6:20	—	10:02
Báfony	>	2:21	5:45	12:39	—	—	10:10
Modor-Senkvicz	>	2:36	6:00	12:52	—	—	10:26
Terling-Modor 10.	>	—	*6:06	—	—	—	*10:32
Bazin	>	2:56	6:15	1:05	6:40	—	10:45
Grinád 7. sz. őrh.	>	—	6:20	*1:10	—	—	10:51
Szt.-György	>	3:07	6:29	1:19	6:47	—	11:02
Récsé	>	3:22	6:40	1:31	—	—	11:14
Dynamitgyár 1. sz.	>	—	*6:45	*1:36	—	—	*11:19
Pozsony	érk.	3:38	6:56	1:47	7:04	—	11:30

Nyitra—Lipótvar.

Stanice	triedy	osobný	osobný	miešan.
		vlak	vlak	vlak
		1—III.	1—III.	1—III.
Nyitra	ind.	6:30	9:50	3:44
Kajsza 10. sz. őrh.	>	*6:38	*9:58	*3:55
Úzbégh	érk.	6:44	10:04	4:04
Elecske	ind.	7:02	10:21	4:29
Récsény	>	7:17	10:34	4:47
Galgóc	>	7:36	10:49	5:11
Lipótvar	érk.	7:44	10:57	5:22

Lipótvar—Nyitra

Stanice	triedy	osobný	miešan.	miešan.
		vlak	vlak	vlak
		1—III.	1—III.	1—III.
Lipótvar	ind.	8:25	11:40	6:00
Galgóc	>	8:35	12:00	6:22
Récsény	>	8:58	12:31	6:55
Elecske	>	9:06	12:46	7:10
Úzbégh	érk.	9:20	1:06	7:30
Kajsza 10. sz. őrh.	ind.	*9:28	*1:19	*7:44
Nyitra	érk.	9:35	1:30	7:55

Pozsony—Dévény-Ujfalu—Szakoleza.

Stanice	triedy	osobný	osobný	osobný
		vlak	vlak	vlak
		1—III.	1—III.	1—III.
Pozsony	ind.	6:30	12:50	5:51
Vöröshid	>	*6:36	*12:56	*5:58
Lamacs	>	6:43	1:03	6:05
Dévény-Ujfalu	érk.	6:54	1:14	6:15
Déventyó	>	7:05	1:25	6:24
Zohor	ind.	7:22	1:43	6:43
Detrekő-Csütörtök	>	7:32	1:53	6:55
Malaczká	>	7:45	2:08	7:10
Nagy-Lévárd	>	7:59	2:22	7:25
Morva-Szt.-János	>	8:13	2:36	7:41
Székelyfalu-Búr-Szt.-György	>	8:21	2:47	7:50
Kutti	érk.	8:31	2:57	8:01
Egbell	ind.	8:45	3:12	8:18
Holics	érk.	8:58	3:26	8:34
Szakoleza	>	9:10	3:38	8:47

Szakoleza—Dévény-Ujfalu—Pozsony.

Stanice	triedy	osobný	osobný	osobný
		vlak	vlak	vlak
		1—III.	1—III.	1—III.
Szakoleza	ind.	5:15	11:30	5:00
Holics	érk.	5:25	11:40	5:10
Egbell	ind.	5:42	11:57	5:27
Kutti	>	5:52	12:07	5:37
Székelyfalu-Búr-Szt.-György	>	6:04	12:21	5:51
Morva-Szt.-János	>	6:10	12:27	5:57
Nagy-Lévárd	>	6:22	12:40	6:09
Malaczká	>	6:37	12:57	6:23
Detrekő-Csütörtök	>	6:47	1:07	6:33
Zohor	>	6:56	1:17	6:42
Déventyó	érk.	7:08	1:29	6:53
Dévény-Ujfalu	>	7:18	1:40	7:01
Lamacs	ind.	7:36	2:01	7:21
Vöröshid	>	7:41	*2:05	*7:25
Pozsony	érk.	7:46	2:10	7:30

* Podmienečne vlak zastane.

Hrubé čísla značia nočné hodiny.

Tlačou cis. a král. dvornej kníhtlačiarne Viktora Hornyánszkeho v Budapešti.